

ԳԵՎՈՐԳ ԴԵՎՐԻԿՅԱՆԻ «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» ՎԵՊՐ ԱՆՆԱ ԵՐԿԱՆՅԱՆ

Բանալի բառեր. գոյամարտ, պատմավեպ, Անի մայրաքաղաք, Գագիկ թագավոր, գոյատևում, անկախ պետականություն, ինքնուրույնություն, հայ ժողովուրդ, Բագրատունյաց թագավորություն:

Ключевые слова: борение (борьба за существование), исторический роман, столица Ани, царь Гагик, существование, независимая государственность, самостоятельность, династия Багратуни.

Key Words: -battle, historical novel, city of Ani, King Gagik, survival, independence state, independence, Armenian people, Kingdom of Bagratuni.

РОМАН ГЕВОРГА ДЕВРИКЯНА „БОРЕНИЕ“ А.ЕРКАНЯН

В данной статье исследуется идейно-художественный аспект романа армянского советского писателя Геворга Деврикяна „Борение“ (1986г.), в центре которого столица Ани, стоящая на грани уничтожения. Дается соответствие романа и историческому окружению и постижению времени, и актуальности. Анализируется образ неопытного царя Гагика, не остаются без внимания и другие герои: Сенекерим Арируни, Ваграм Пахлавуни.

В статье представлена главная идея романа „Борение“, раскрывается тайна выживания армянского народа.

NOVEL “BATTLE” BY GEORGE/GEVORG DEVRIKYAN. A.YERKANYAN

In this article we are going to present the novel “Battle” by the Soviet Union writer Gevorg Devrikyan, which investigates the city of Ani, which was at the edge of destruction, in an artistic sense.

It shows the novel’s match both with the time of the historical environment and perceptions and also with modernity. In this novel, the writer analyzes the character of inexperienced King Gagik, and also refers to the novel’s other characters. Senekerim Artsruni, Vahram Pahlavuni.

In this article it is presented the main idea of the novel “Battle” and also it clarifies the secret of permanence of Armenian people.

Սույն հոդվածում սովետահայ գրող Գևորգ Դևրիկյանի «Գոյամարտ» վեպը (1986), որի կենտրոնում կործանման եզրին կանգնած Անի մայրաքաղաքն է, քննվում է գաղափարագեղարվեստական առումով: Յուրյ է տրվում վեպի համապատասխանությունը թե՛ ժամանակի պատմական միջավայրին և ըմբռնումներին և թե՛ արդիականությանը: Վերլուծվում է անփորձ Գագիկ արքայի կերպարը, անդրադարձ է կատարվում վեպի մյուս հերոսներին՝ Սենեքերիմ Արծրունի, Վահրամ Պախլավունի ևն:

Նորվածում ներկայացվում է «Գոյամարտ» վեպի գլխավոր գաղափարը, պարզաբանվում հայ ժողովրդի հարատևության գերխնդիրը:

Սովետահայ գրող Գ. Դևրիկյանի՝ Արցախյան շարժման նախօրյակին գրված «Գոյամարտ» վեպը (1987) հեղինակի «Տրդատ ճարտարապետ» (1983) վեպի ժամանակագրական շարունակությունն է: «Պատմավեպի մեջ անցյալը ոչ թե պիտի ճնշի ներկային, այլ դասեր, հավատ ու ավյուն տա նրան՝ գոտեպնդող ապագային հասնելու համար»¹: Այս նույն դրույթին հավատարիմ մնալով՝ Գ. Դևրիկյանը ստեղծում է պատմական թեմայով գրված այս վեպը, որի կենտրոնում կրկին Անի մայրաքաղաքն է՝ իր նոր ճակատագրով, գրկանքներով ու դառնագին հալածանքներով:

Նշենք, որ արդեն համանման թեմայով 1962 թ.-ին լույս էր տեսել Վիգեն Խենյուսյանի «Գիրք լինելության» վեպը, իսկ 1966 թ.-ին՝ Սերո Խանգադյանի «Մատյան եղելության»-ը: Եթե Վիգեն Խենյուսյանն իր «Գիրք լինելության» վեպում «գրիչ է վերցրել ոչ թե պատմական իրադարձություններն ու հիշատակները՝ գեղարվեստական ստեղծագործության նյութ դարձնելու, այլ միջնադարյան կյանքի ու հոգեբանության միջոցով ժողովրդի լինելության գաղտնիքը բացատրելու համար»², ապա Դևրիկյանը, շարունակելով իր նախորդներին, բացահայտում է հայ

¹ Զավեն Ավետիսյան, Նորագույն գրականության զարգացման միտումները, Երևան, 2002, էջ 111:

² Արդի հայ գրականության պատմություն, հ. երկրորդ, Երևան, 1993, էջ 65:

ժողովրդի գոյամարտի խոր ըմբռնումները՝ ապացուցելով և հավաստելով, որ ոչ միայն հոգևոր արժեքներով կհաղթի ու կհարատևի հայը, այլև զինված պայքարի միջոցով (այստեղից էլ՝ «Գոյամարտ»):

Ինչպես նախորդ վեպում, այնպես էլ «Գոյամարտում» հայ ժողովրդի անգլալի փառքը ոգեկոչում և վերջինիս օրինակով ապագա անկախ լինելության գաղափարն է պատմավեպի այլաբանության լեզվով արտահայտում Գևորգ Դերիկյանը:

Վեպի համար հիմնականում նյութ են հանդիսացել 10-11-րդ դարերի հայոց պատմության դեպքերն ու իրադարձությունները, որոնց մասին մեր պատմագիտությունը թողել է աղբյուրագիտական հարուստ նյութեր: Ասվածը վերաբերում է հատկապես Ստեփանոս Տարոնացի Ասողիկին, Արիստակես Լաստիվերցուն և Մատթեոս Ուռհայեցուն:

Վեպում ծավալվող դեպքերը տեղի են ունենում 1020-1080-ական թվականներին, երբ հայ ժողովրդի համար շատ ծանր ժամանակաշրջան էր: Հնչավոր աշխարհից Փոքր Ասիա էին հասնել սելջուկ թուրքերի աշխարհակործան 1-ին հրոսակները: Բյուզանդիան էլ ամեն ինչ անում էր Հայաստանը նվաճելու և Բագրատունիների դինաստիան կործանելու համար: Շուտով սկսվում է կամային կտակների քաղաքականությունը, որը Հայոց աշխարհը նվաճելու ամենանենգ միջոցն էր: Այդ կտակների մեջ ամենաժանրն ու Բագրատունյաց թագավորության տան համար ճակատագրականն Անիի վաճառքն էր Վասիլ 2-րդ կայսրին: Այսպիսով՝ հարավից թուրքաց վտանգն էր, արևմուտքից՝ հունաց: Հագարացիք դեռ չէին խաղաղվել, իսկ մյուս կողմից էլ առկա էին ներքին լարվածություններ՝ հայ ժողովրդին կանգնեցնելով գոյության ծանր կացության մեջ:

Դերիկյանը, ուսումնասիրելով պատմական համանման փաստերն ու իրողությունները, շարունակում է «Տրդատ ճարտարապետ» վեպը՝ «Գոյամարտում» արժարժեքով նոր խնդիրներ ու հարցեր: «Ժամանակի պատմիչների տեղեկություններն ու զանազան կողմնակի աղբյուրներն օգտագործելիս հեղինակը գերի չի մնացել դրանց: Նա հետևել է ժամանակի ու պատմության տրամաբանությանը և ստեղծել մի գործ, որը կարելի է կոչել նաև վեպ-տարեգրություն: Չէ՞ որ նա, հաճախ ուշադրություն դարձնելով պատմական աղբյուրներում հազիվ հիշատակվող փաստերին ու դեպքերին, իմաստավորել է դրանք, ծառայեցրել իր նպատակադրմանը»¹:

Վեպը սկսվում է արքունական ժողովի նկարագրությամբ՝ թագավորը մտախոգ է. Վասպուրականի տերը՝ Սենեքերիմ Արծրունին, տազնապած ու հոգնած թուրքական ցեղերի անընդհատ արշավանքներից, վճռել է Վասպուրական աշխարհը հանձնել Բյուզանդիային՝ փոխարենը ստանալով Սեբաստիա քաղաքն իր շրջակայքով: Հայոց աշխարհի այս կարևոր հատվածի կորստյամբ սկսվում է երկրի թուլացումն ու տկարացումը՝ պատճառ դառնալով հետագա ողբերգական իրադարձությունների համար: Գազիկ թագավորի մահից հետո գոտություն է սկսվում նրա 3 որդիների՝ Հովհաննես-Սմբատ, Աշոտ ու Աբաս արքայորդիների միջև: Աշոտ արքայորդին ցանկանում էր նստել գահին, իսկ Աբաս կրտսեր արքայորդու աչքը Կարսին էր, ուր ցանկանում էր անկախ թագավորել: Այս վեճերն ու գոտությունները երկատեղին Անիի թագավորությունը, մասնատեղին ու ջլատեղին ուժերը: Հովհաննես-Սմբատ արքայի վախճանից հետո դարձյալ առանց գահակալի էր մնացել հայոց գահը և կռվախնձոր դարձել: Երկար ժամանակ թագավոր չունեցող Բագրատունիները վերջապես Գազիկին օժուժ են թագավոր, որի շուրջ էլ զարգանում է դեպքերի հետագա ընթացքը: Ահա և այս վիպական կոնֆլիկտի լուծման շուրջ են համախմբվում բազմաթիվ իրական և մտացածին կերպարներ:

Վեպի հերոսներն իրական պատմական դեմքեր են կամ ունեն նախատիպեր, որոնց արարքները Գ. Դերիկյանը ներկայացրել է պատմությանը հնարավորինս հարազատ: Գլխավոր հերոսը անչափահաս Գազիկ արքան է, որին դաժան ճակատագիր էր բաժին ընկել: Նա հայտնվում է դավաճան հայրենակիցների և նենգ թշնամու ճիրաններում: Գ.Դերիկյանը Գազիկ արքայի կերպարը կերտում է երկխոսությունների միջոցով: «Դերիկյան արձակագիրը բավական ինքնատիպ գույներով է կերտել մերթ դյուրահավատ, մերթ հուսահատ, մերթ ըմբոստ ու համարձակ, հայրենասեր ու հպարտ արքայի կերպարը: Նա հակապատկերն է Հովհաննես-Սմբատ թուլական արքայի»², -գրում է Հայկ Խաչատրյանը: Գազիկի պայքարը թշնամու դեմ դիտվում է որպես հուսահատ մաքառում: Նա միաժամանակ ցանկանում է պայքարել և՛ հոռոմների, և՛ սելջուկների դեմ: Գազիկ թագավորին կարելի է համեմատել Պապ թագավորի հետ: Ծառներն են

¹ Վ. Սանթրյան, Երեկոյան Երևան, 1987, 9 սեպտեմբերի, էջ 3:

² Հայկ Խաչատրյան, 1987, հոկտեմբերի 23, էջ 4, N 128:

դժվար հասկանում երիտասարդ արքաների ինքնություն քաղաքականության գաղափարը: Եվ Գագիկը, և՛ Պապը ցանկանում են լինել ազատ և անկախ, մերժում են քաղաքական կողմնորոշումները: Նրանք երկուսն էլ աշխատում են սահմանափակել եկեղեցու իրավունքները՝ հոգում երազելով Հայաստանի անկախությունն ու ազատությունը:

Անփորձ Գագիկ արքան ծուղակն է ընկնում և ցանկանալով փրկել հայոց պետականությունը՝ գնում է Մոնոմախ կայսեր մոտ և այլևս չի տեսնում իր հայրենիքը: Ահա թե ինչպես է այս մասին Մատթեոս Ուռհայեցին արձանագրել. «Լայսրը կանչեց Գագիկին, նրա առջև դրեց քաղաքի բանալիներն ու նամակը և ասաց. «Անին և բովանդակ Արևելքը ինձ տվեցին»: Գագիկը հասկացավ չարանենգ գործի մասին, արտասվալից հառաչեց և ասաց. «Թող Քրիստոսը դատաստան տեսնի իմ և ինձ նենգողների նկատմամբ»: Գագիկն ասաց Մոնոմախին. «Հայոց երկրի տերն ու թագավորը ես եմ, ես քեզ չեմ տալիս Հայաստանը, որովհետև դու ինձ խաբեությամբ կոստանդնուպոլիս բերեցիր»: Գագիկն այդպես անսասան մնաց երեսուն օր, բայց երբ տեսավ, որ ելք չի գտնում, Անին հոռուց հանձնեց. Մոնոմախը դրա դիմաց Գագիկին տվեց Կալոն Պեղատը և Պիզուն»¹:

Պատմագեղարվեստական շնչով են կերտված նաև նախարարական տների ներկայացուցիչների կերպարները: Նախարարների անմիաբանությունը թուլացնում է երկրի ուժերը՝ հայ ժողովրդի համար ստեղծելով գոյության մարտի ծանր և հանգուցավոր պայմաններ: Այն դերը, որը Արշակունյաց թագավորության և մարզպանական Հայաստանի շրջանում կատարում էին Մամիկոնյանները, Բագրատունյաց շրջանում կատարում են Պախլավունիները², ովքեր կանգնած էին երկրի ամրապնդման և ամրակայման դիրքերում: Իշխանաց իշխան Վահրամ Պախլավունին լավ է գիտակցում, որ անմիաբանությունն է կործանել հայոց երկիրը, և դարեր շարունակ հենց դրանից են օգուտ քաղել թշնամիները: «Անգյալի սխալները մեզ դաս են դառնում այսօրվա ու վաղվա համար: Եթե ժամանակին մենք պաշտի հայացք ձգեինք մեր անգյալի վրա, շատ դասեր կքաղեինք այնտեղից՝ այսօրվա ու վաղվա պիտանի: Եվ ամենից առաջ այն, թե անմիաբանությունն է միշտ կործանել երկիրս Հայոց: Եվ հարկ է կրքերին իշխել՝ գերադասելով հայրենյաց շահը»³-ասում է Վահրամ Պախլավունին արքային:

Իշխան Վահրամ Պախլավունին, աներեր կանգնած լինելով հայրենի հողի պաշտպանության դիրքերում, հանդես է գալիս թե՛ որպես քաջ ու կորովի զորական, թե՛ որպես հայոց պետականության ջատագով ու պաշտպան, ով մինչև վերջին շունչը կռվում է հանուն ժողովրդի գոյատևման: «Ամենաապահով վայրը հողն է հայրենի, որ ուժ է տալիս բոլորին: Թե սովորենք մշտապես ապահով վայր փնտրել, կդառնանք ազգ թափառիկ: Իսկ թափառիկ ազգը չի ունենա ոչ արժանապատվություն, ոչ անձնասիրություն և ոչ էլ հայրենիքի զգացում»⁴,-ասում է Վահրամ Պախլավունին Սենեքերիմ Արծրունուն և ամեն ջանք ներդնում՝ երկրի վերահաս վտանգը կանխելու համար:

Նեղինակը խոր հոգեբանական վերլուծության է ենթարկում Սենեքերիմ Արծրունու ողբերգական կերպարը՝ փորձելով հասկանալ ու բացատրել վերջինիս արարքը: Վասպուրական աշխարհը հանձնելով Բյուզանդիային՝ նա լավ է գիտակցում օտարի լծի ծանրությունը, բայց ուրիշ ելք էլ չի գտնում. «Եվ թող հիմա ու ապագայում իրեն մեղադիր չլինի և ոչ ոք, քանզի ինքը ենթարկվում է միայն ու միայն ճակատագրին: Եվ ի վերուստ հաստատված ճակատագիրն է վճռում ու ինքը լոկ կամակատարն է դրա»⁵,-բացատրում է վերջինս:

Վեպում Դերիկյանը ստեղծել է նաև միջնադարյան կերպարների՝ գրիչների, ծաղկողների, կառուցողների մի ամբողջ շարք՝ արարչագործ կարողությամբ, բնավորության ուրույն և հաստատուն գծերով: Նրանք վեպի սկզբից մինչև վերջ չեն մասնակցում գործողությունների հաջորդականությանը, հայտնվում են մի փոքր դրվագում, կերտում իրենց կերպարը և արագ անհետանում: Մեծ տեղ է տրված նաև շինականներին, ովքեր ամուր կառչած են հողին և պատրաստ են ամեն գնով պաշտպանել հայրենիքը՝ «հայրենի հողին տեր լինելու մարդկային

¹ Մատթեոս Ուռհայեցի, Ժամանակագրություն, Հայաստան, 1973, էջ 63:

² Մեծ էր Պախլավունիների դիրքն ու դերը արքունիքում: Նրանք համարվում էին գլխավոր ազատներ: Վասակ Պախլավունին սպարապետն էր, Վահրամը՝ իշխանաց իշխան, Ապղարիքը՝ Արծրունիներից հետո մարզպան: Պախլավունիները տիրություն ունեին Շիրակում՝ Մարմաշենը, Բագնայրը, հայրենի կալվածք էր Բջին իր շրջակայքով, նրանց էր հանձնված Անքերդը և այլն:

³ Գ. Դերիկյան, Գոյամարտ, Երևան, 1986, էջ 7:

⁴ Գ. Դերիկյան, Գոյամարտ, Երևան, 1986, էջ 19-20:

⁵ Նույն տեղում, էջ 45:

օրենքով»: «Մենք ենք ծնունդն այս հողի և ապավենն այս հողի, ուրեմն և մենք ենք տները հողի: Մեր նախնիք իրենց արյամբ ու կյանքով են պաշտպանել այս հողն ու հայրենիք ստեղծել և մեզ են կտակել պաշտպանելու և գալոց ժամանակներին հանձնելու»¹, -ասում է Սիմոն շինականը:

Վեպի կարևոր արժանիքներից է երկաստիճան պատմականությունը, երբ վեպի պատմական միջավայրում ներկայացվում է նախորդ դարերի պատմական որևէ իրադարձություն, որն էլ դառնում է պատմության ընկալումը պատմության մեջ: Հետադարձ հայացքով հեղինակը պատմության մեջ դիտարկում և արժևորում է պատմությունը՝ պատգամելով չերկյուղել ճշմարտությունից. «Հարկ էր նախնյաց սրի գործերով ոգեպնդել ապրողներին և շատ հետո աշխարհ եկողներին»²:

Պատմության ընթացքը ըստ Դևրիկյանի մարդու լինելության ձգտումն է, գոյության համար մարտնչելու կարողությունը, հայրենիքին ծառայելու վեհ զգացումը:

Հայ ժողովրդի դիցաբանությունն անգամ պատմական հայացքով է դիտվում 10-11-րդ դարերը պատկերող այս պատմական վեպում: Պատմության երկաստիճան ներկայացման ժամանակ պատմավիպասանի առջև ծագում է դժվարին մի խնդիր: Ինչպես որ նա դիմում է անցյալի այնպիսի թեմաների և հերոսների, ովքեր համահունչ են իր ապրած ժամանակին, այնպես էլ պատմության մեջ ավելի վաղ անցյալի այնպիսի դեպքեր պետք է ընտրվեն, որոնք իրենց հերթին համահունչ էին անցյալի տվյալ ժամանակահատվածին: Այս դեպքում պատմավեպի տվյալ մասերը կրկնակիորեն են համահունչ դառնում գրողի ապրած ժամանակին և նրա ասելիքին: Այս տեսանկյունից բնորոշ են հատկապես Փավստոս Բուզանդի «Հայոց պատմության» տարբեր դրվագների մեկնաբանությունները «Գոյամարտի» հերոսների կողմից:

Վեպում մեկնաբանվում են Մ. Խորենացու «Հայոց պատմության» միջոցով ավանդված առասպելները՝ Արա Գեղեցիկ, Տիգրան և Արտաշես: Անդրադարձ է կատարվում Մեսրոպ Մաշտոցին և հայոց գրերի արարմանը:

Նշենք նաև, որ հեղինակին հաջողվել է վեպին հաղորդել պատմական տվյալ ժամանակաշրջանին հատուկ բառապաշար՝ օգտագործելով միջին հայերենին բնորոշ բառեր, հնաբանություններ, գրաբարյան քերականական ձևերի կիրառություններ, միջնադարյան հատուկ անուններ:

Եթե հեղինակի նախորդ «Տրդատ ճարտարապետ» վեպում նկարագրվում է Անիի ծաղկման շրջանը, ապա «Գոյամարտը» արժարժում է հայ ժողովրդի լինելության խնդիրը, այն գոյության մարտը, որը մղվում է մինչև հիմա:

Վեպում հեղինակն անդրադարձել է ոչ միայն Անի մայրաքաղաքին, այլև ընդգրկել է ողջ Հայոց աշխարհն իր գավառներով, հարևան երկրների հետ հարաբերություններով, շնչտաղրել Բյուզանդիայի նեմզ քաղաքականությունը Հայոց և Վրաց աշխարհների հանդեպ:

Հեղինակը դեռևս այն ժամանակ կարևորել է մշտապես զինված լինելու գաղափարը՝ խոր ենթատեքստով արտահայտելով սեփական ուժերին ապավինելը: Գազիկ արքան զենքի արտադրման համար չի խնայում ոչինչ:

-Ձենք է հարկավոր երկրիս, զենք, իսկ դուք հապաղում եք գործատանը: Այժմ հացից առավել կարևորը զենքն է, ըմբռնեք, -ասում է արքան³:

Անկախ պետականության գաղափարը դառնում է վեպի գլխավոր առանցքը, իսկ հայ ժողովրդի «գոյության գաղտնիքի» բացահայտումը՝ դևրիկյանական որոնումների գերխնդիրը: Ինքնությունությունից գատ հեղինակը բացահայտում է հայ ժողովրդի գոյության գլխավոր գաղափարը՝ հոգով չստրկանալն ու զենքով թշնամու դեմ կռվելը. «Ուրեմն վաղը զենքի կոչենք բոլորին և ի մարտ առաջնորդենք: Մենք ավելին չենք ցանկանում, քան մեր հողն ու ընտանյաց պատիվը մեր պաշտպանելը: Իսկ դա երբեք էլ չի անի հոռու՝ խորամանկ ու դրուժան: Այդպիսին ահա կլինի վախճանը նրա, ով հույսը կդնի ոչ թե իր սրի, այլ խաչի վրա այլոց՝ հավատակից ձևացող: Ապավինենք ուրեմն մեր սրին ու հողին հայրենի: Եվ ունկնդիր մի՛ լինեք օտարին, որն ահաբեկում էր ձեզ ամեն օր, թե չլինենք ապստամբ, քանզի կմատնի ձեզ ձեռքն անօրինաց»⁴, -ահա դևրիկյանական պատգամը: Վեպն ամբողջությամբ լեցուն է հայրենասիրական զգացումով, պետականության ընկալմամբ, հերոսական դրվագներով: Դևրիկյանը ևս մեկ անգամ վարդապետաց

¹ Նույն տեղում, էջ 36:

² Նույն տեղում, էջ 582:

³ Նույն տեղում, էջ 213:

⁴ Նույն տեղում, էջ 765

պատերազմը օրինակ է բերում արդեն մեր սերնդակիցների համար՝ նրանց առաջ մղելով դեպի Արցախյան շարժում և գոյամարտ. «Վարդանանք մաքառեցին ու հաղթեցին, քանզի առաջնորդում էր նրանց արդարության դարավոր ու հավերժական ոգին: Եվ ոգին այդ, անցնելով դարերի հոլովույթի միջով ու անմեռ մնալով, գորանալու էր առավել՝ շաղկապելով սերունդներին¹»:

Հեղինակը համոզված է, որ այդպես կովել ու կռվելու են դարեր, այդպես մարտնչելու և մաքառելու են սերնդեսերունդ, ու Վարդան սպարապետի բարձրացրած սուրբ դեռ շատ քաջեր են բռնելու: Եվ դեռ իրենցից շատ հետո էլ անկոտրում կամքով ու համառ համարձակությամբ կովի կեննեն շատերը: Ու ժողովրդի հիշողության մեջ միշտ անմահ ու անմեռ կմնան նրանք՝ որպես ոգեղեն պաշտպաններ:

Գահագուրկ է Գագիկ թագավորը, կործանվել է Բագրատունիների թագավորությունը, սակայն վեպն ավարտվում է Կիլիկիայի պետականության կառուցումով. «Եվ ահա մեր ուժին ապավինելով էր, որ այժմ՝ երեսունհինգ տարի Անվո ստոր վաճառքից անց, մենք ոչ միայն հոռոմին դուրս վանեցինք հողից Կիլիկիո և Բագրատունյաց դրոշը պարզեցինք այս ամրոցի վրա, այլև արծարծեցինք հայոց փրկության հույսերը: Եվ հաղթանակը մեր այսօրվանից սկիզբը դրեց Կիլիկիո հայոց իշխանապետության, որն օրինական ժառանգն է լինելու Բագրատունյաց հարստության»², -ասում է Ռուբեն իշխանը: Դերիկյանը հավատում է, որ դեռ գալու է հայոց փրկության ժամը, և հայ ժողովուրդը մղելու է դարավոր գոյության մարտը՝ արդեն ոգեկոչված ու զորացած:

Գևորգ Դերիկյանի «Գոյամարտ» վեպն ունի արդիական հնչեղություն և անմիջական արձագանքն է 80-90-ական թվականներին հայ ժողովրդի առջև ծառացած խնդիրների: Այն ընդգծում է հայ ժողովրդի ազատատենչ ձգտումը, չարի դեմ պայքարելու հավերժական պատրաստակամությունը: Հերոսական ոգով գրված այս ստեղծագործությունը վկայում է, որ գործ ունեն հզոր մի երկրի և ուժեղ մի ժողովրդի կյանքի ու պատմության հետ: Ի գուր չէ, որ արդեն իսկ Արցախյան շարժման նախօրյակին գրված «Գոյամարտը» պետք է ոգեշունչ լինեի հայ ժողովրդի համար և առաջ մղեր՝ ի կատար ածելու մի նոր գոյամարտ ևս:

Տեղեկություններ հեղինակի մասին.

Երկանյան Աննա - հայցորդ՝ Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական համալսարան
e-mail: annajanyerkanyan@mail.ru

Հոդվածը տպագրության է նրաշխարհել խմբագրական կոլեգիայի անդամ, ք.գ.դ. Ս.Ա. Խանյանը:

¹ Նույն տեղում, էջ 630:

² Նույն տեղում, էջ 814: